

lisalmen luontouutiset 2024-2025

ILYY

Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistys ry

HALLITUS

Puheenjohtaja

Jarmo Yliluoma

jyliluoma@gmail.com

Varapuheenjohtaja

Petteri Kettunen

Taloudenhoitaja, museonhoitaja

Kai Jäderholm

jaderholmkai@gmail.com

Sihteeri

Jukka Väre

jukka.vare@iisalmi.fi

Muut hallituksen jäsenet

Sirkka Immonen

Anssi Rauha

anssi.rauha@iisalmi.fi

Sanna Huttunen

Aaro Väänänen

Varajäsenet

Helena Karhu

TÄSSÄ LEHDESSÄ

Puheenjohtajan palsta

Jarmo Yliluoma

3

Uusi Seelanti - pienpedoista vapaa 2050

Petteri Kettunen

4

Liito-oravan pönttöpesinnät Iisalmessa 2025

Kai Jäderholm

7

Kaatiainen - vesilintujen määrä vähenee

Jarmo Yliluoma

8

Lintuatlas päätökseen

Björkman/Salminen ja Yliluoma

10

Piirin strategia 2026–2030

Jarmo Yliluoma

11

Isolepakko Ylä-Savossa

Kai Jäderholm

12

Lepakkoseuranta Kirmalla 2025

Kai Jäderholm

13

Myyrähuippu Savossa ja Keski-Suomessa

Jarmo Yliluoma

15

Lehden julkaisijan tiedot

15

Kansi:

suopöllö ja liikennemerkki

Kannen kuva ja taitto:

Jarmo Yliluoma

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

TEKSTI: JARMO YLILUOMA

MUUTOS

Olemme suuren murroksen edessä!

Kulttuurikeskuksen remontin myötä luontomuseumme siirtyi väliaikaisesti varastotiloihin, tarkemmin sanottuna Apteekinmäen pommisuojaan. Nyt on ratkaisun aika: luovummeko museosta, vai tartummeko tilaisuuteen ja suunnittelemme tilalle uuden, entistäkin vaikuttavamman luontomuseon?

Valitettavasti tulevaisuus remontoidussa kulttuurikeskuksessa asettaa haasteita: käytössämme on arviolta vain noin kolmannes entisestä tilasta. Tähän tilaan mahtuu vain suppea näyttely.

Tämän tilanteen vuoksi olemme joutuneet tekemään kipeitä, mutta vastuullisia ratkaisuja. Olemme lahjoittaneet merkittävän pikkunisäkäs- ja laajan kasvikokoelmamme Kuopion luonnontieteelliselle museolle. Olemme iloisia, että ehdimme viedä kaikki näyttelyt valtakunnalliseen Kotka-tietokantaan! Kotka on Luomuksen ja Suomen Lajitietokeskuksen luoma luonnontieteellisten näytekokelmien hallintajärjestelmä. Nämä arkistoidut aarteet ovat nyt kaikkien saatavilla osoitteessa Laji.fi, ja niitä voi toki

käydä tutkimassa myös Kuopion museon arkistoissa. Vaikka fyysinen kokoelmamme muutti, sen tietous elää ja palvelee tutkijoita ja luonnon ystäviä valtakunnallisesti!

Mutta meillä on yhä mahdollisuus!

Meille jäi runsaasti upeita täytettyjä eläimiä. Nämä luonnonhelmet antavat meille hyvän pohjan rakentaa uusi, vangitseva näyttely tulevaan, entistä ehompaan kulttuurikeskukseen.

TULE MUKAAN!

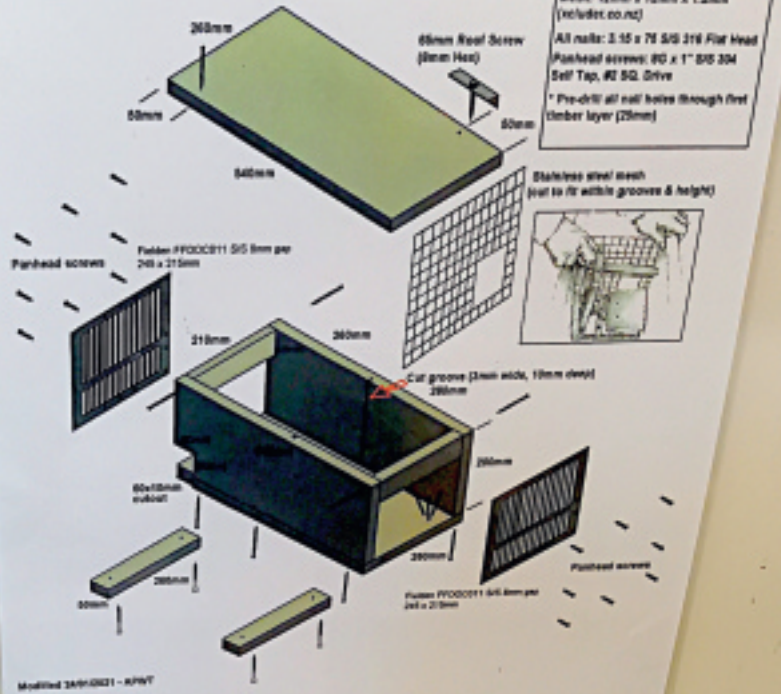
Tarvitsemme nyt kipeästi uusia jäseniä ja kaikkia asiasta kiinnostuneita mukaan tähän isoon urakkaan. Haluatko olla mukana luomassa paikkaa, joka innostaa tulevia sukupolvia luonnon ihmeisiin?

Tule mukaan rakentamaan luontomuseon tulevaisuutta! Jäsenenä tai talkoolaisena pääset vaikuttamaan, miten uusi näyttely syntyy ja millainen tarina siinä kerrotaan.

Tervetuloa tekemään jotain merkityksellistä!

DOC 200 KEA PROOF (Single trap)
Modified Fielden

Modified Fielden

UUSI SEELANTI – pienpedoista vapaa 2050

TEKSTI JA KUVAT: PETTERI KETTUNEN

LUONTOUUTISET 2024 - 2025 | S. 4

TAUSTAA

”Predator Free New Zealand” – otsikko oli kaikkialla matkustaessani molemmilla Uuden Seelannin saarilla, joiden vaihtelevat maisemat ja eksoottinen luonto lumoavat reissaajan. On uskomatonta, että ensimmäiset ihmiset, Maorit, astuivat saarien kamaralle vain noin 800 vuotta sitten. Saarille oli muodostunut ainutlaatuinen eläimistö, kun ne olivat erkaantuneet Gondwanan supermantereesta 80 miljoonan vuotta sitten. Tähän täysin luonnontilaiseen paratiisiin, maoriksi Aotearoan, pitkän pilven maahan, veneiden mukana tulivat ensimmäiset alkuperäistä luontoa tuhoavat pienpedot – rotat. Evoluutiossa saarille ei ollut syntynyt pienpetokantoja, joten kotoperäiset lajit eivät olleet kehittyneet puolustautumaan petoja vastaan.

Myöhemmin eurooppalaiset siirtolaiset tietämättömyyttään ja taloudellisen edun tavoittelussa ovat tuoneet saarille lukuisia haitallisia kasveja ja eläimiä, jotka ovat syrjäyttäneet ja tuhonneet alkuperäistä luontoa. Vuonna 2016 Uuden Seelannin hallitus aloitti virallisesti kampanjan pienpetojen poistamiseksi Uudesta Seelannista aloittamalla ohjelman ”Predator Free New Zealand 2050”. Jo muutamaa vuotta aiemmin olivat luonnontieteilijät ja luonnonsuojelujärjestöt alkaneet suunnitella ja toteuttaa kampanjaa. Aivan ensimmäisiä pienpetojen hävittämistoimia oli tehty Ruapekessa / Marian saarella ja Taukihepassa / Big South Capessa jo vuonna 1964.

MUUT SYYT

Pienpedot eivät tietenkään ole olleet ainoa syy alkuperäisten lajien katoamiseen Uuden Seelannin luonnosta. Ihmisen suoralla toiminnalla on ollut myös suuri vaikutus. Ennen ihmisen saapumista metsät peittivät noin 80 % Uuden Seelannin pinta-alasta. Ensin Maorit polttivat suuria alueita rannikoilla ja etenkin saarten itäpuolilla. Eurooppalaiset puolestaan raivasivat alueita karja- ja maataloudelle ja myöhemmin istuttamalla havupuuta metsäteollisuudelle. Nykyisin alkuperäistä luonnonsuonemetsää on jäljellä noin 24 % maapinta-alasta lähinnä vuoristoisilla seuduilla.

Pahimpia pienpetoja rottien ohella ovat karpät, opossumit ja villiintyneet kissat, jotka ovat sukupolvien saatossa kasvattaneet kokoaan jopa 10 kg

painoisiksi. Kaikki nämä pedot tuhoavat etenkin lintujen pesiä ja poikasia. Lisäksi ne syövät aikuisia lintuja, liskoja ja lepakoita. On arvioitu, että nämä pienpedot ovat vaikuttaneet suuresti siihen, että Uudessa Seelannissa on kuollut sukupuuttoon vähintään 51 lintulajia, kolme sammakkolajia, kolme liskolajia, yksi makeanveden kala ja lukuisia hyönteislajia.

TAVOITTEET

Kun liikkuu Uuden Seelannin luonnonpuistoissa, polkujen varrella, rannoilla, missä vain, joka paikassa vastaan tulee pienpetopyydyksiä. Hallitus, tiedemiehet, yhteisöt, järjestöt ja yksityiset ihmiset, kaikki, ovat ottaneet yhteiseksi tavoitteeksi poistaa haitalliset pienpedot luonnosta. Ihmisiä kehoitetaan asettamaan pyydyksiä ja myrkkysyöttejä pienpedoille ja heitä

Pääsy aidatulle pienpedoista vapaaseen luonnonpuistoon vaati oman laukun ja vaatteiden ja kenkien tarkistamista, jottei vierailija vahingossakaan vienyt puistoon mitään ylimääräistä.

ohjataan asettamaan niitä jopa omille pihoilleen. Ohjelman mukaisesti yhdistykset ja kunnat puolestaan yrittävät poistaa pienpetoja alueellisesti. Valtakunnallisesti on saatu jo poistettua pienpetoja pieniltä saarilta sekä on luotu aidattuja, tarkasti valvottavia suojelualueita, joissa on saatu erittäin hyviä tuloksia alkuperäisten eläinten lisääntymisessä.

Kaikki voivat olla mukana pienpetojen torjunnassa. Ihmisiä kannustetaan lataamaan trap.nz sovellus, joka antaa tietoa paikallisista projekteista. Ihmiset voivat osallistua alueelliseen torjuntaan jo valmiissa projektissa omalla alueellaan tai he voivat osallistua tekemällä oman projektin. Kirjautuneena sovelukseen sinne voi syöttää tietoa petohavainnoista sekä tuhotuista pienpedoista. Näin rakentuu valtakunnal-

linen kartta ja tietopankki petotilanteesta. Sen pohjalta saadaan tärkeää tietoa, missä petotilanne on pahin, ja sinne voidaan suunnata enemmän voimavaroja. Samassa sovelluksessa voidaan seurata myös lintukantojen kehitystä. Tällä hetkellä käynnissä on lähes 10 000 projektia, joihin on tullut 24 miljoonaa tilastomerkintää ja lähes 800 000 tuhottua pienpetoa.

Luonnonpuistoon sisälle mentiin kaksinkertaisten porttien kautta.

SUOJELUALUEET

Uuteen Seelantiin on perustettu useita pienpedoista puhdistettuja suojelualueita. Etelä Saaren pohjoisosassa, Nelsonin kaupungin lähellä, on The Brook

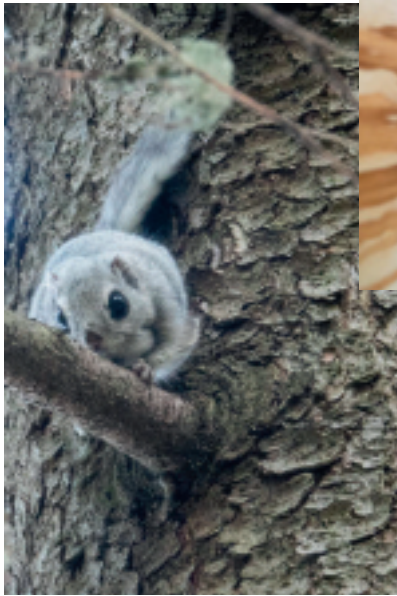
Waimarana puisto, joka on kokonaan aidattu 690 hehtaarin kokoinen alue alkuperäistä metsää ja monia uhanalaisia kotoperäisiä eläinlajeja. Alueella on 15 km risteileviä polkuja, ja siellä järjestetään opastettuja päivä- ja yökävelyjä. Koululuokille järjestetään myös pieniä retkiä, joissa lapsille kerrotaan luonnon-suojelusta ja kotoperäisistä lajeista.

Brook Waimarana puistossa on polkujen varrella oli päistä avonaisia puulaatikoita, joissa on pohjalla paperi, johon jää tunnelin läpi kulkeneiden eläinten jalanjäljet. Näin alueen maassa kulkevaa eläimistöä voidaan koko ajan tarkkailla. Alueen suojelusta vastaa järjestö, jonka vapaaehtoisista koostuva ryhmä on valppaana 24/7, jos esimerkiksi aidan päälle kaatuu myrskyssä puu. Aidan päällä kulkeva sähkölanka antaa hälytyksen, ja partio lähtee heti tarkastamaan ja korjaamaan aiheutuneen vaurion. Näin saadaan minimoitua se mahdollisuus, että joku ei toivottu eläin olisi tullut alueelle.

Oli vaikuttavaa havaita, miten ihmiset olivat sitoutuneet yhteiseen hankkeeseen pienpetojen ja muidenkin haitallisten eläinten ja kasvien poistamiseen Uuden Seelannin luonnosta. Haaste on iso, mutta se on varmasti kansakuntaa yhdistävä ponnistelu. Hyvät uutiset kotoperäisten lintulajien kantojen elpymisestä antaa hyvän kuvan toiminnan tehokkuudesta.

Yksinkertaisissa loukuissa syöttinä voidaan käyttää esim. kananmunaa.

LIITO-ORAVAN PÖNTTÖPESINNÄT IISALMESSA 2025

TEKSTI JA KUVAT: KAI JÄDERHOLM

Olen tarkistanut liito-oravapönttö Iisalmen keskustan ympäriltä kahteen kertaan, 19.-22.5. (kaikki pönttö) ja 28. – 30.6. Yhteensä pönttöjä on 45. Pesinnät ovat vähissä, vain kaksi. Näiden lisäksi tavattiin liito-oravia elävinä vain neljästä muusta pöntöstä ja kahdesta löytyi kuollut liito-orava.

Taulukko 1. Iisalmesta varmistetut liito-oravan pesinnät 2025

paikka	poikasmäärä	ikä
Kirkonsalmi	4	isoja
Mansikkaniemi	2	isoja

Toki muutamissa muissa pöntöissä oli merkkejä liito-oravan läsnäolosta joko papanalöydöksinä tai pesäkoloina pöntön pehmikkeessä.

Ilahduttavaa oli että muutaman vuoden poissaolon jälkeen liito-orava on palannut Ohenmäkeen rauhoitusalueelle, josta papana löydöksiä. Venakko-

niemellä sen sijaan liito-oravat katosivat.

Pönttö liito-orava paikalla:

Kirkonsalmi aikuinen, jätettiin paikoilleen pönttöön. (19.5.)

Kirkonsalmi emo ja neljä isoa poikasta (19.5)

Mansikkaniemi kaksi isoa poikasta. (21.5)

Mansikkaniemi aikuisen oloinen lähti pöntöstä.

Kuolleena löydetty liito-oravat 2025:

Kirkonsalmi nuori (kuollut 19.5- 26.6. välillä, preparoidaan myöhemmin)

Mansikkaniemi ikää ei määritetty, preparoidaan myöhemmin (kuollut 19.5. -28.6 välillä)

Pönttöjen muuta käyttöä:

Orava kuolleena yhdessä pöntössä

Tiaisten pesintöjä oli 6

Ampiaisen pesintä 2 pöntössä.

Taulukko 2. Iisalmesta varmistetut liito-oravan pesinnät 2025

poikasmäärä	1	2	3	4	keskimäärä	yht.	pesintöjä
toukokuu	0	1	0	1	3	6	2
kesäkuu	0	0	0	0	0	0	0
kaikki	0	1	0	1	3	6	2

KAATIAINEN - vesilintujen määrä vähenee

TEKSTI JA KUVAT: JARMO YLILUOMA

TAUSTAA

Vieremän Kaatiainen on maisemallisesti ja ekologisesti arvokas vesistö, joka kuuluu Iisalmen reitin latvajärviin. Järven laajat saraniityt, kelluvat rahkasammalkasvustot ja runsas vesikasvillisuus tarjoavat monipuolisen elinympäristön vesilinnuille. Kaatiainen on tunnettu erityisesti muuttavien vesilintujen levähdyspaikkana, ja se on ollut seurannan kohteena jo 1970-luvulta lähtien.

Järvellä on tehty 4 vesilintulaskentaa vuosien varrella.

Laskentojen tekijät:

Jukka Kauppinen v. 1974

Veli-Matti Väänänen v. 1992

Jarmo Yliluoma vv. 2017 ja 2024

Vuoden 2024 lintulaskenta tehtiin Luonnontieteellisen keskusmuseon ohjeistuksen mukaan kahdessa osassa toukokuussa. Laskennassa käytettiin pistelaskentamenetelmää, tarkkailu tapahtui viidestä pisteestä. Sääolosuhteet olivat suotuisat. Ensimmäisellä laskentakerralla vesilintuja oli runsaasti, sensijaan kahlaajat vasta toisella laskentakerralla.

VESILINTUJEN MÄÄRÄ VÄHENEEE

Tulokset osoittavat, että vesilintujen määrä ja lajikirjo ovat jatkaneet laskuaan. Vuonna 2024 havaittiin yhteensä 38 vesilintuparia ja vain kuusi lajia. Vuonna 1974 pareja oli 45 ja lajeja 10. Erityisesti sukeltajasorsien määrä on romahtanut: vuonna 1974 pareja oli 20, nyt enää viisi. Lapasorsa ja tukkasotka ovat kadonneet kokonaan. Puolisukeltajien määrä sen sijaan on pysynyt vakaana, 31 paria sekä vuosina 1992, 2017 että 2024.

Pesintäyryyksissä havaittiin huolestuttavia merkkejä. Laulujoutsen yritti pesiä kahdessa paikassa, mutta

	1974	1992	2017	2024
Laulujoutsen	0	1	1	2
Haapana	6	4	5	5
Harmaasorsa	0	0	1	0
Tavi	11	14	11	15
Sinisorsa	4	3	5	5
Jouhisorsa	4	10	2	4
Heinätavi	0	1	0	0
Lapasorsa	1	4	0	0
Punasotka	4	0	0	0
Tukkasotka	8	2	2	0
Telkkä	4	5	5	5
Silkkiuikku	3	0	0	0
Mustakurkku-uikku	1	4	0	0
Pareja yht.	45	48	39	38
Lajeja yht.	10	10	8	6
Sukeltaja				
pareja yht.	20	11	7	5
Puolisukeltaja				
pareja yht.	26	31	31	31

eteläisen lahden pesä tuhoutui ahman vierailun seurauksena. Ahma kuljetti munat pois pesäkummulta yksi kerrallaan. Pikkulokkien kolonia myös hävisi. Ensimmäisessä laskennassa havaittiin 89 yksilöä, toisessa laskennassa lintuja oli enää kaksi hautomassa. Tämä viittaa mahdolliseen pesätuhoon. Jotain positiivista sentään löytyi: suokukko yllätti. Niitä havaittiin vielä toisen laskennan aikana eli linnun pesintä järvellä on hyvinkin mahdollista.

Kaatiaisen eteläinen lahti

Linturikkain alue oli järven eteläisin lahti, jossa lähes kaikki vesilinnut olivat. Lokit puolestaan viihtyivät Eerikinniessä. Honkalahden pohjukassa havaittiin yksinäinen metsähanhi, ja järven pohjoisrannasta lähti lentoon aikuinen merikotka.

TULEVAA

Kaatiainen on edelleen yksi Pohjois-Savon merkittävimmistä lintujärvistä, mutta elinympäristön muutokset, petoeläinten vaikutus ja vesilintukantojen yleinen taantuma edellyttävät tarkempaa seurantaa. Mikäli väheneminen jatkuu, tulisi harkita suojelutoimia – esimerkiksi minkin ja supikoiran torjuntaa. Laskennat osoittavat samansuuntaista kehitystä kuin Luonnonvarakeskuksen kesällä 2024 julkaisema raportti, jonka mukaan vesilintukannat ovat taantuneet eri puolilla Suomea ja Eurooppaa.

Kaatiainen ansaitsee jatkossakin huomiota ja hoitoa, jotta sen merkitys lintujen elinympäristönä säilyy.

Seurannan jatkaminen on tärkeää, jotta muutoksiin voidaan reagoida ajoissa ja turvata vesilintujen tulevaisuus.

Lähteet

- Kauppinen Jukka, Selvitys Vieremällä sijaitsevan Kaatiaisen järven linnustosta 1974
- Luke 2024, Kesän 2024 laskennat osoittavat vesilintukantojen taantuvan edelleen 14.8.2024, <https://www.luke.fi/fi/seurannat/vesilintuseurannat/kesan-2024-laskennat-osoittavat-vesilintukantojen-taantuvan-edelleen>
- Tiira-lintutietopalvelu, www.tiira.fi, haku Kaatiaisen lintuhavainnoista 12.10.2024
- Vesilintujen laskentaohjeet, <https://tietopankki.luomus.fi/linnustonseurannat/lintulaskennat-ja-seurannat/vesilintulaskenta/vesilintujen-laskentaohjeet/> 12.10.2024
- Väänänen Veli-Matti, Lintuvesiensuojeluohjelman kohteiden kunnostuksen ja suojelun tarve ja kiireellisyys Kuopion läänissä 1992
- Yliluoma Jarmo, Vieremän Kaatiaisen vesilinnut 1974 – 2017, Pohjois-Savon ELY-keskus 2017
- Ympäristö.fi/Kaatiainen, <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/kaatiainen> 12.10.2024

Ahma vierailee laulujoutsenen pesällä

LINTUATLAS PÄÄTÖKSEEN

TEKSTI: BJÖRKMAN/SALMINEN JA YLILUOMA
KUVA: VARPUSHAUKKA, JARMO YLILUOMA

MAALISSA

Suomen neljännen lintuatlaksen laskennat on saatu päätökseen. Olemme keränneet havaintoja lähes neljän vuoden ajan. Hanke on ollut suuri menestys: yli 2 miljoonaa havaintoa piirtää kattavan ja ajantasaisen kuvan pesimälinnuston levinneisyydestä.

Atlas on täyttänyt tavoitteensa myös muilla tavoin, sillä se on innostanut uusia harrastajia linnuston seurannan pariin, kiinnittänyt huomiota yleisiin lajeihin ja kannustanut retkeilyyn uusilla alueilla.

HAVAINNOINTI JA KATTAVUUS

Havainnointitahti pysyi ilahduttavan tasaisena koko atlaksen ajan, nousten vuosittain hieman yli puoleen miljoonaan havaintoon. Vain 14 atlasruutua jäi kokonaan ilman havaintoja (suurin osa avomerta tai rajaruutuja).

Kartoituksen kattavuus on ollut erinomainen: lähes 92 prosenttia kaikista ruuduista on kartoitettu vähintään tyydyttävästi, Pohjois-Savossa niitä on 100%. Tämä on jopa parempi tulos kuin aiemmin kattavimmaksi mainitussa kolmannessa lintuatlaksessa.

KIITOKSET VAPAAEHTOISILLE

Atlaksen menestys on tuhansien vapaaehtoisten harrastajien ansiota. Lämmin kiitos kuuluu kaikille havaintojaan kirjanneille. Erityiskiitokset osoitetaan myös paikallisyhdistysten atlasvastaaville, joiden työ on ollut olennaisessa osassa tällaisen ison hankkeen onnistumisessa. Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys osallistui ahkerasti laskentaan koko 4 vuoden ajan. Suuret kiitokset osallistujille, että jaksoitte kerätä havaintoja.

JULKAISUVALMISTELUT

Atlasaineiston tarkistustyö on parhaillaan käynnissä. Lisäksi mukaan liitetään vielä havaintoja, joita ei ole voitu aiemmin sisällyttää (kuten eBird-palvelun tiedot).

Atlaksen julkaisuvalmistelut etenevät samaan aikaan. Julkaisu on kolmannen atlaksen tapaan pdf-muotoinen ja tulee sisältämään lajikartat atlacen välisine vertailukarttoineen. Julkaisun tarkempi ajankohta ilmoitetaan myöhemmin.

Atlatulokset tulevat löytymään lintuatlas.fi-sivulta.

PIIRIN STRATEGIA 2026–2030

TEKSTI: JARMO YLILUOMA

Pohjois-Savon Luonnonsuojelupiiri toimii maakunnan luonnon puolustajana, pyrkien varmistamaan, että luontokadon pysäyttäminen ja ilmastomuutoksen hillitseminen otetaan vakavasti maakunnan eri tasoilla. Tavoitteenamme on olla vahva maakunnallinen vaikuttaja – instituutio, jonka kanssa halutaan neuvotella ja tehdä yhteistyötä.

MIHIN REAGOIMME?

Ympäristöhallinnon uudistus, viranomaisten voimavaraleikkaukset ja lainsäädännön pyrkimys sujuvoittaa ympäristölle haitallisia hankkeita lisäävät järjestöjen vastuuta ja merkitystä luonnonsuojelussa. Samaan aikaan paikallisyhdistysten aktiivien määrä vähenee. Näiden haasteiden edessä piirin aktiivinen rooli maakunnan luonnon puolustajana korostuu.

Toisaalta EU:n rahoituskehys (2028–2034) ja kansalliset ohjelmat, kuten LUMO-ohjelma, tarjoavat merkittäviä rahoitusmahdollisuuksia luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja ennallistamiseen.

PAINOPISTEET JA TAVOITTEET

Strategiamme keskittyy neljään osa-alueeseen:

1. MAANKÄYTTÖÖN VAIKUTTAMINEN

Ennakointi: Vaikutamme ennakoivasti maakunnallisissa hankkeissa osallistumalla työryhmiin ja luomalla suhteita viranomaisiin ja päättäjiin. Tavoitteena on torjua luonnon kannalta pahimmat ylilyönnit jo varhaisessa vaiheessa.

Reagointi: Lausumme merkittävistä hankkeista ja valitamme tarvittaessa eri oikeusasteissa. Tuemme lausunnoissa paikallisyhdistyksiä.

2. METSÄT, VEDET, SUOT JA LUONNONRAUHA

Edistämme luonnon tilan parantamista kehittämällä hankkeita ja hakemalla hankerahoituksia.

Metsät: Tavoitteena on nostaa metsien tiukan suojeluaste yli 10 %:iin kasvullisesta metsäpinta-alasta. Edistämme ekologisten yhteyksien turvaamista, hakkuumäärien kohtuullistamista sekä jatkuvaa kasvatusta.

Vedet: Edistämme pinta- ja pohjavesien suojelua, pitäen kiinni vesipuitedirektiivin edellyttämästä hyvä-

stä ekologisesta tilasta. Reagoimme kaivos- ja malminetsintähankkeisiin.

Suot: Edistämme ojitettujen soiden ja entisten turvetuotantoalueiden ennallistamista sekä luonnon-tilaisten soiden suojelua.

Luonnonrauha: Edistämme Pohjois-Savon pimeiden ja hiljaisten alueiden suojelua.

3. RESURSSIEN TURVAAMINEN

Keskeinen haaste on jäsenhankinta ja uusien aktiivien saaminen mukaan toimintaan.

Etsimme keinoja työntekijöiden palkkaamiseen hyödyntämällä hankerahoituksia ja palkkatukia, jotta voisimme paikata yhdistysten aktiivipulaa.

Tehostamme varainhankintaa (yritysyhteistyö, lahjoitukset). Tuemme paikallisyhdistyksiä jäsenhankinnassa ja uusien toimintamallien kehittämisessä.

4. MONIMUOTOISTEN MERKITYSTEN RAKENTAMINEN

Haastamme vallitsevan, ihmiskeskeisen ja talouteen perustuvan luontokäsityksen.

Tuomme julkiseen keskusteluun ja päätöksentekoon luonnon itseisarvoa ja monimuotoista luontokäsitystä, joka huomioi myös luonnon kokemuksellisen, kulttuurisen ja biologisen merkityksen (eikä vain puun tilavuutta tai euroja).

Rakennamme siltoja eri tahojen välille (esim. museot, urheiluseurat, metsästysseurat) luomalla yhteistyömahdollisuuksia rakentavalla viestinnällä.

VIESTINTÄ JA PAIKALLISYHDISTYKSET

Viestintä on läpileikkaava teema kaikessa työssä. Pyrimme näkyvään, myönteiseen ja yhteistyökykyiseen maineeseen, joka perustuu vahvaan asiaosaamiseen. Viestimme ajankohtaisista asioista, jaamme tutkittua luontotietoa kansantajuisesti ja juurrutamme kulutuskriittistä ajattelua.

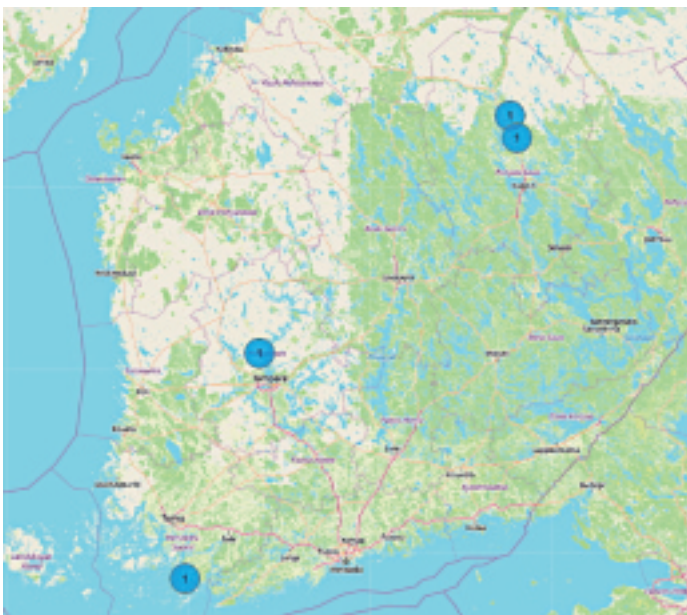
Paikallisyhdistykset ovat piirin keskeinen voimavara. Tuemme niitä hankekehityksessä ja -toteutuksessa, tarjoamalla neuvontaa lausuntojen ja valitusten valmisteluun sekä kehittämällä säännöllisiä etätapaamisia

ISOLEPAKKO YLÄ-SAVOSSA (*Nyctalus Noctula*)

TEKSTI: KAI JÄDERHOLM

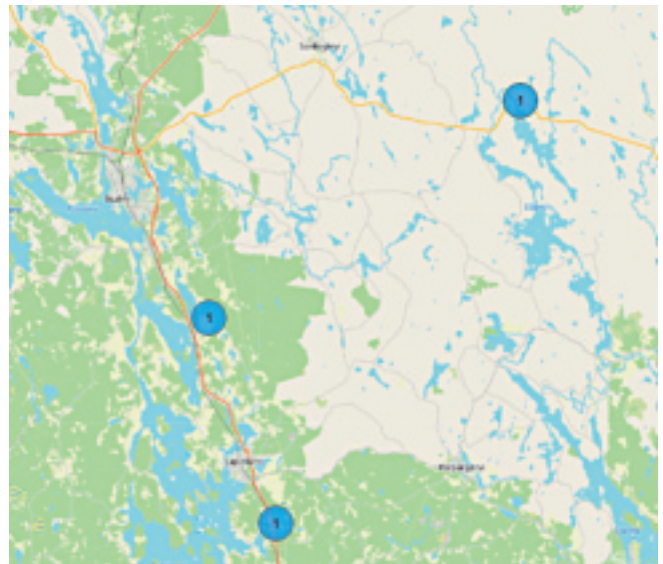
KOHTAAMISET

Syksyllä 22.8. 2025 olin Kirmalla Kotilaisten pihapiirissä pitämässä lepakkoiltaa. Itse kiinnitin huomiota äänilaitteesta tulevaan hienoon monipolviseen ääni-maailmaan. Kohta yksi meistä läsnäolijoista huudahti näkevänsä suuren lepakon hieman kauempana. Me muut emme kerinneet sitä nähdä. Mahdollisesti tämä sama yksilö havaittiin 16.9. Lapinlahden Mäntylahdessa. Tänä vuonna laji.fi sivustolle on ilmoitettu Suomesta neljä isolepakko-havaintoa (kts. Kartta).

Vuoden 2025 kirjatut isolepakko-havainnot Laji.fi-palveluun

Kun sitten purin lepakkotutkien äänitteitä, yksi kymmenminuttinen äänite poikkesi muista. Siippojen ja pohjallepakoiden äänten ohella löytyi polveileva matala n. 20 kHz plip-plop ääni joka kuuluu iso-

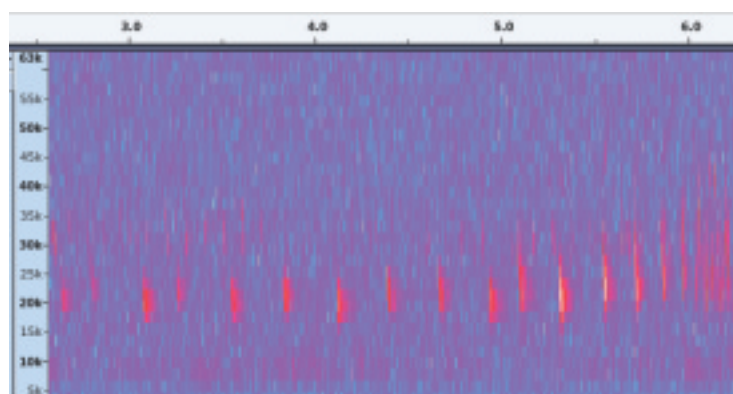
Ylä-Savon isolepakko-havainnot

lepakolle.

Itse ole päässyt näkemään isolepakon Pertti Kaarakaisen kotipihalla Sonkajärven Luomajoella, jossa se tavattiin muutamana peräkkäisenä vuonna 2020 luvun alussa. Ääntä en muista, vaikka osa isolepakon äänistä on myös ihmisen mahdollista kuulla. Sen sijaan isolepakko lennossa vertautui lähinnä lehtokurpaan. Kookkaalta se vaikutti, siipiväli on 32-46 cm.

LAJITIETOA

Isolepakko on eteläinen laji, yleinen Euroopassa ja Aasiassa. Sen säännöllinen levinneisyysalue rajoittuu Itämeren eteläpuolelle. Meillä yksilöt ovat satunnaisia harhailijoita tai vierailijoita. Kaukomuuttajana laji voi lentää tuhansien kilometrien päähän talvehtimaan.

Isolepakon luotausäänen spektogrammi

Taulukko 1. Luotaukset kuukausittain.
Äänitykset: P = pohjanlepakko S= siippalaji N=isolepakko .
Luotausäänitteiden määrä on numeroina

pvm	huhti	touko	kesä	heinä	elo	syys	loka
1		P , S 2	P 4	P 15	P , S 25	P , S 36	ei
2		P 2	P 2	P 13+vika	P , S 30	P , S 34	ei
3		Ei 0	P 11	vika	P , S vika 12	P , S , N? 38	ei
4		Ei 0	P 13	vika	vika	P , S , N 35	ei
5		P 1	P 15	vika	vika	P , S , N 38	ei
6		Ei 0	P 13	P , S vika 7i	vika	P , S 39	P 1
7		Ei 0	P 15	P 12	vika	P , S 40	ei
8		Ei 0	P 17	P 19	vika	P , S 35	
9		P 1	P 17	P 15	vika	P , S 25	
10		P , S 5	P 1	P 19	P , S vika 9	P , S 16	
11		P 1	P 15	P 12+vika	P , S N? 32	P , S 20	
12		P , S 2	P 9	vika	P , S 33	vika	
13		P , S 8	P 12	P 11+vika	P , S 35	vika	
14		P , S 11	P , S 13	P , S 14	P , S 31	vika	
15		Ei 0	P 3+vika	P , S 10	P , S vika 8+	vika	
16		P 2	P 1+vika	P 13	vika	vika	
17		P , S 9	P 14	P 18	P , S vika 12+	vika	
18		P 18	vika	P vika 4	P , S 39	vika	
19		P 7	vika	vika	P , S 41	vika	
20		P 11	vika	vika	P , S 39	vika	
21		Ei 0	vika	P vika 4	P , S 36	ei	
22		P , S 7	Ei 0	P 22	P , S 39	P 1	
23		P , S 20	P 2	P , S 21	P , S 36	ei	
24		P 12	P 9	P , S 21	P , S vika 4+	ei	
25		P , S 15	P 12	P 26	vika	ei	
26		P 3	P 12	P , S 24	P , S vika 13+	ei	
27	ei	P 21	P vika 6+	P , S 24	P , S 42	vika	
28	P 1	P 20	vika	P , S 24	P , S 41	ei	
29	P , S 4	P 19	vika	P , S 26	P , S 42	ei	
30	Ei 0	P 19	P 1	P , S 27	P , S 22	ei	
31		P 19		P , S 28	P , S 42		

MYYRÄHUIPPU SAVOSSA JA KESKI-SUOMESSA

TEKSTI JA KUVAT: JARMO YLILUOMA

MYYRÄT HUIPUSSA

Luonnonvarakeskuksen (Luke) seurantojen mukaan Suomessa on meneillään pikkujyrsijöiden kannanvaihtelun huippuvaihe. Erityisesti Keski-Suomen pohjoisosat ja Savo ovat tällä hetkellä myyrien runsauden keskiössä. Samankaltaisia huipputilanteita havaitaan eteläisen Suomen itäosissa ja Etelä-Pohjanmaalla.

RUNSASTUMISEN TAUSTAT

Myyräkannat vaihtelevat pohjoisilla leveysasteilla tyypillisesti 3–4 vuoden sykleissä. Tämä sykli on ollut meillä sekaisin. Savossa ja Keski-Suomen pohjoisosissa kannat ovat runsastuneet voimakkaasti jo keväästä 2024 alkaen, ja alue elää tällä hetkellä kannanvaihtelun huippua. Tämä oli nähtävissä kesällä 2025, kun esim. suopöllöjä näkyi lähes jokaisella vähäkään isommalla peltoaukeamalla. Lapinpöllöjäkin ilmestyi Savoön yllättävän paljon.

Näyttää siltä, että myyrien kannanvaihteluissa on pitkästä ajasta havaittavissa laaja-alaista säännöllisyyttä. Alueella esiintyy runsaasti sekä peltomyyriä että metsämyyriä. Erityisesti metsämyyriä on paikoin jopa ennätyksellisen paljon. Tämä runsastuminen on, Luken mukaan, merkki syklin voimistumisesta ja samanaikaisuuden (synkronian) palaamisesta ainakin eteläisempään Suomeen.

TULEVAA

Luonnonvarakeskuksen ennustus: Runsaan kannanvaihtelun lainalaisuuksien mukaan Keski-Suomen pohjoisosissa ja Savossa myyräkannat odotetaan kääntyvän laskuun tulevan talven aikana, kun luontainen sykli etenee romahdusvaiheeseen.

On kuitenkin todennäköistä, että keväällä 2026 pöllöjä on edelleen runsaasti äänessä. Paikoin myyrien romahdus saattaa tulla vasta kesällä.

Myyräkantojen kehitystä voi seurata Luken sivuilta: <https://www.luke.fi/fi/luonnonvaratieto/tiedetta-ja-tietoa/myyrien-kannanvaihteluiden-valtakunnallinen-seuranta>

*Tummillalla alueella eniten myyriä
(Luke: Myyräkannat runsaat eteläisessä
Suomessa, pohjoisessa myyriä niukasti
7.11.2025)*

LEHDEN JULKAISIJA

Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistys ry

YHDISTYKSEN OSOITE

co/Kai Jäderholm
Tunnelikatu 6 B
74130 Iisalmi

SÄHKÖPOSTI

iisalmi.luontomuseo@gmail.com

KOTISIVU

sll.fi/iisalmi

ISSN 0780-8828